

Maksim Gorki

Mati

Aleksej Maksimovič Peškov je bil ruski pisatelj in začetnik socialnega realizma. Rodil se je 28. marca 1868 v Nižnem Novogradu. Pri 11 letih je postal sirota in zaživel z babico. Pri 12 letih je zbežal od doma in 5 let pešočil po Ruskem imperiju in opravljal lahke službe, da se je preživel. Kar je v teh petih letih doživel in ljudi, ki jih je spoznal je uporabljal kasneje v svojih romanih.

Po letu 1890 je začel na podlagi svojih doživetij pisati kratke zgodbe in dosegel svetovni sloves. Novela Šestindvajset mož in dekle vsebuje osrednjo misel vsega njegovega

dela - da lahko močni, samozavestni posamezniki premagajo moralno in telesno bedo.

V letu 1928 je postal prvi predsednik Zveze pisateljev in ključna oseba Stalinovega nadzora nad književnim življenjem. Umrl je junija 1936.

Zgodba se dogaja v zgodnjem 20. stoletju v predmestju v Rusiji. Tu živijo delavci neke neznane tovarne. Živijo v bedi in izkoriščanju. Gorki v prvem poglavju opisuje vsakodnevno bedo v kateri živijo ljudje. Eden od teh delavcev je bil tudi klučavničar Mihail Vlasov, živel je kot vsi ostali delavci, vsako popoldne po delu je šel v gostilno in se pijan vračal domov kjer se je znašal nad svojo ženo in sinom Pavlom. Preprosta Mati je to prenašala sin pa se je pri 14ih letih uprl, da se oče ni več pogovarjal z njim. Čez 2 leti, ko je umrl je Pavel vzel službo v tovarni, da je preživljal sebe in mater. Kmalu je postal kot oče, z mamo se je pogovarjal malo pri večerji ves ostali čas je zahajal ven in bral svoje knjige. Nekega dne ga po večerji mati vpraša kakšne knjige bere. Odvrne ji da bere prepovedane knjige, ki govorijo resnico o delavskem življenju in spodbujajo revolucijske ideje. Mati sprva stežka sprejme sina in njegove ideje in se ji sin zdi tuj, nekdo ki ga ne pozna.

Življenje teče naprej in Pavel svoji mami nekega dne oznani, da bo zvečer dobil družbo iz mesta. Mati postane strah, saj v njeno hišo prihajajo z"zlobni revolucionarji". Ko pa zvečer pridejo vidi, da so to mladi ljudje iste starosti kot njegov sin, večina jih celo pozna iz okolice. Vsi so mladi, večina delavci kot Pavel, ki jih žene ista ideja.

Osebi, nista iz okoliša sta mladi Malorus in Nataša, ki se materi še posebej priljubita. Malorus je Andrej, osirotel ukrajinec, ki ga je potikanje po svetu prinesla sem, Nataša pa je učiteljiva iz mesta, ki se ji tak življenjski slog izkoriščanja upira zato je ušla od doma. Mati Malorusa povabi, da bi živel z njo in Pavlom kar ta z veseljem sprejme. Čas teče naprej in skupinica se pri Mihajlovičih družji vedno pogosteje, kjer berejo prepovedane knjige in razpravljajo o njih. Kmalu postanejo aktivnejši in iz mesta dobijo liste natiskane s socialističnimi slogani, ki jih Pavel pretihotapi v tovarno in razdeli med sodelavce. To privede do tega da postanejo stražniki bolj pozorni in v predmestju se kmalu razširi govorica,

da bodo pri Mihajlovičih kmalu opravili inšpekcijo. Pavel skrije knjige in kar nekaj časa mine preden se stražniki končno pojavijo, ker ne najdejo ničesar se odpravijo nazaj praznih rok.

Nato pa pride do upora v tovarni. Za tovarno stoji močvirje, ki bi ga ravnatelj tovarne rad izsušil, ker naj bi bilo to v interesu delavcev jim vzame manjši del plače, da bi pokrili stroške izsuševanja. Upravniki in on sam naj bi obdržali iste plače. Delavci se zberejo pred tovarno in nočejo na delo. Kmalu se novica razširi čez celo naselje in Mater in druge žene odhitijo gledat. Delavci kot svojega predstavnika izberejo Pavla, da bi govoril z ravnatejem. Ravnatelju reče, da bodo stavkali v kolikor ne dobijo svoje plače, vendar delavci niso pripravljeni stavkati saj to pomeni globo in izgubo plače ali celo kaj hujšega...

Tako se Pavel razočaran nad svojimi vrne domov, kjer z mamo čakata da pridejo stražniki in ga aretirajo. Stražniki se zvečer res pojavijo in ga aretirajo zaradi hujskanja k upor. Tako Malorus in Mati sama prebivata doma in čakate za kakršnekoli novice iz zaporu, saj Materi ne dovolijo, da bi Pavla obiskala. Pavla bi hitro izpustili iz zaporu vendar sumijo tudi, da je bil on tisti, ki je v tovarno nosil prepovedane listke. Zato se Materi in Malorusu porodi ideja, da če bi se listki znova pojavili v tovarni medtem, ko je Pavel v zaporu bi ga lahko oprali krivde. Mati se torej domeni z znanko, ki v tovarno nosi toplo hrano za delavce, da ji bo pomagala. Tako v lonce skrije lističe in knjižice in se odpravi v tovarno, kjer jo sicer preiščejo vendar v lonce za hrano ne pogleda nihče. Mati v tovarni preda listke Pavlovim prijateljem, ki jih razdelijo in izobesijo po vsej tovarni. Isti večer se oglasi pri njej eden od Pavlovih prijateljev, ki je bil pravkar izpuščen iz zaporu in ji sporoči, da je njen sin vreden in da v zaporu sojetnike uči socialistične ideje. Mati, ki se vedno bolj počuti kot del njihove skupine v tem času nauči brati in začne prebirati Pavlove knjige. Nato se ji celo ponudi priložnost, da obišče Pavla v zaporu in mu kljub prisotnosti paznika pove, kaj je naredila.

Čez čas iz mesta prinesejo novih listkov, ki jih spet pogumno odnese v tovarno. Ko se vrne domov jo doma čaka Pavel, ki so ga izpustili iz zaporu. Oba sta vesela ponovnega snidenja, še bolj pa ponosna na uspeh

v tovarni. Stara družba se kmalu spet začne zbirati pri Pavlu in vse se zdi kot po starem.

Bliža pa se prvi maj, ki je za socialiste velik praznik in se odločijo organizirati sprevod na katerem Pavel hodi prvi in nosi zastavo. V mestu pridno obesijo listke na katerih ljudi pozivajo naj prvega Maja ne gredo k delu v tovarno ampak naj proslavljajo zunaj. Čaka jih že skupina vojakov, ki sprevod ustavijo in Pavla ter Malorusa spet zaprejo. Vendar tokrat je huje saj Pavlu grozi izgon v Sibirijo.

Na sodišču se nekako odvije vrh zgodbe kjer spremljamo dogajanje z Materjo, ki opazuje kako zdolgočaseni "plementi" starci opazujejo mlade. Skozi njene oči Gorki kritizira sodišča k so taka le po imenu saj sploh niso imeli možnosti, da bi se lahko branili in bili spoznani za nedolžne. Preden oznanijo sodbo Pavel pove svoj veliki govor in tako se sojenje konča z izgonom. Mati vse skupaj pretrese vendar zaradi sinovega odhoda še bolj goreče zagovarja njegove ideje in se odloči postati bolj dejavna. Na koncu jo dobijo stražniki s kopijami Pavlovega govora na sodišču. Aretaciji se upira in vpije zato pretepejo do smrti.